

Лідія Сліпчишин

**Становлення і розвиток
яворівської
художньо-мистецької
школи**

До 120-річчя ХПТУ імені Й.П.Станька

сmt Івано-Франкове

Навчально-науковий центр професійної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
Навчально-методичний центр
професійно-технічної освіти у Львівській області
ДНЗ «ХПТУ ім. Й.П. Станька»

Лідія Сліпчишин

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ЯВОРІВСЬКОЇ ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ

До 120-річчя ХПТУ імені Й. П. Станька

сmt Івано-Франкове – Львів, 2017

Підготовлено на основі:

Сліпчишин Л. Становлення і розвиток яворівської художньо-мистецької школи / Л.Сліпчишин // Професійно-технічна освіта. – 2017. – № 1. – С.37–41.

Розглянуто зовнішні чинники впливу на розвиток професійної освіти в Західній Україні кінця XIX століття, виділено та охарактеризовано джерела стійкості функціонування протягом 120 років художнього навчального закладу, відомого сьогодні як «ХПТУ ім. Й. П. Станька», носія традицій яворівської художньо-мистецької школи.

Ключові слова: художньо-мистецька школа, професійно-художня освіта і навчання, навчальний заклад, творча діяльність, Яворівщина.

Рассмотрены внешние факторы влияния на развитие профессионального образования в Западной Украине конца XIX века, выделены и охарактеризованы источники устойчивости функционирования в течение 120 лет художественного учебного заведения, известного сегодня как «ХПТУ им. И. П. Станько», носителя традиций яворовской художественно-творческой школы.

Ключевые слова: художественно-творческая школа, профессионально-художественное образование и обучение, учебное заведение, творческая деятельность, Яворовщина.

The external factors of the influence on the development of the vocational education in Western Ukraine, at the end of the XIX century were considered. The sources of durable functioning for 120 years of the art school were observed and characterized. Today it is known as «Art Vocational School named after J. Stan'ko».

Key words: art school, art vocational education and training, school, creative activity, Yavorivschyna.

ВСТУП

Мережева організація єдиного інформаційного простору професійно-технічних навчальних закладів дає можливість по-новому глянути на проблеми професійної освіти і навчання. З позицій сучасності постає питання про ті джерела, передумови і умови, які сприяють деяким закладам зберегти себе як суб'єкта освітньої діяльності та успішно розвиватися, незважаючи на впливи соціально-економічного характеру. У контексті сучасних вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців художнього профілю проблема виживання училищ є надзвичайно актуальною, адже через особливості художньої діяльності такі заклади приймають на навчання творчо обдарованих дітей, кількість яких для якісного навчання не може бути великою.

Сьогодні вже напрацьована законодавча база щодо розвитку в Україні освіти і професійної зокрема, відродження, збереження та розвитку народних художніх промислів, розроблена Концепція професійно-художньої освіти (В.О.Радкевич, 2000), затверджена Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, продовжується нелегка робота над розробкою нової редакції Закону України «Про освіту» та Закону України «Про професійну освіту». У сучасному житті все настільки швидко змінюється, що виявлення ознак стійкості певного явища спонукає до дослідження передумов його виникнення і визначення джерел, які дали можливість йому розвиватися.

У контексті сучасних наукових підходів до організації професійного навчання, професійно-художньої освіти актуальною проблемою є ознайомлення з тими джерелами, які допомогли навчальному закладу, відомому сьогодні як ДНЗ «ХПТУ імені Й.П.Станька», протягом 120 років створити міцну базу для розвитку освітньо-мистецької діяльності.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ФАХОВОЇ ШКОЛИ

У листопаді 2016 року ДНЗ «ХПТУ ім. Й.П. Станька» (Львівська обл., Яворівський р-н, смт. Івано-Франкове) відзначило 120 років від дня заснування. Історія його функціонування тісно пов'язана з тими подіями, які відбувалися в регіоні та країні. У працях, присвячених Яворівщині, розвитку її промислів і виробництва, становленню професійно-технічної освіти в Західній Україні та самого закладу лише фрагментарно згадуються люди і події попередніх років, що, з одного боку, спрощує сам історичний процес, а, з другого боку, розглядає його крізь призму української історії Галичини, залишаючи поза увагою особливості функціонування фахової школи у періоди панування різних політичних влад. Аналіз історії закладу впродовж 120 років дає можливість поєднати всі факти, події та долі особистостей, під впливом яких сформувалися його освітньо-мистецькі традиції.

До зовнішніх чинників, під впливом яких відбувався розвиток професійної освіти в Західній Україні, можна віднести економічні та демографічні чинники, географічне розташування регіону, суспільно-політичну історію краю, формування організаційних структур (виробничого та освітнього характеру), ставлення до освіти держави, населення і зокрема молоді.

Перша Львівська виставка виробів краю, що відбулася в 1877 році, показала велику відсталість сільськогосподарського регіону, яка виникла з різних причин: вивіз дешевої сировини не сприяв розвитку відповідних галузей; дуже низький приплив іноземних і навіть власних капіталів; відсутність нових фабрик; заповнення ринку у великих кількостях дешевими, виготовленими машинним способом, товарами. Все це породжувало зростання безробіття серед мешканців краю. Представники освіченої верстви населення краю вбачали вихід із невтішної ситуації у «поліпшенню дрібного виробництва завдяки підвищенню кваліфікації працівників, підготовлених у фахових школах» [6, с. 123]. На той час у Габсбурзькій монархії фахові школи підпорядковувались міністерствам фінансів, торгівлі, освіти, сільського господарства і громадських робіт, що знаходились у Відні. За австрійським законодавством

утримання фахових шкіл здійснювалося приватним коштом промисловцями, до цього процесу активно включались і діячі освіти, які вносили свої пожертви і шукали шляхи для фінансової підтримки [6, с. 123-124]. Ця обставина по-різному вплинула на розвиток фахових шкіл у Західній і Східній Галичині.

Західна Галичина була більш промислово розвинутою. Власники промислових закладів, вкладаючи кошти у фахову освіту, досить швидко індустріалізували виробництво, що суттєво вплинуло на якість продукції, підвищило рівень життя населення. У той час, як у Східній Галичині кошти на фахову освіту дитини витрачались і батьками, і місцевими промисловцями, але після закінчення закладу вона не могла знайти роботу. Хто мав кошти на купівлю обладнання, той започатковував майстерню і міг очікувати на дохід. У пошуках місця праці випускники виїжджали за межі краю. Це була одна з причин, чому багато фахових шкіл, проіснувавши кілька років, занепадали. Школа могла існувати довше в тому разі, коли готувала фахівців для виду виробництва, товари якого користувалися попитом. Ключовим економічним завданням було створити конкурентоздатний продукт та організувати його просування на внутрішньому і зовнішньому ринках. Одним з таких продуктів було виготовлення дерев'яних іграшок у місті Яворові та його околицях, які мали свій колорит, особливості та традиції.

У другій половині XIX століття на Яворівщині, як і по всій Австро-Угорщині, з'явилися промислові спілки, об'єднання і товариства, що підтримували місцевих товаровиробників, популяризували місцеві вироби і сприяли їх продажу. Розвиток промислів потребував фахівців, тому промислові організації товаровиробників перші порушували питання про необхідність відкриття нових фахових шкіл. У такому разі роботу в повному обсязі з організації нової фахової школи Міністерство доручало кваліфікованому спеціалісту, який знає рівень розвитку галузі не лише в краї, але й закордоном. Держава виділяла стипендію перспективним фахівцям на поїздку закордон, яка могла тривати до року. Стипендіат здійснював подорож за планом, відповідно до якого він відвідував конкретні країни і підприємства з метою

ознайомлення з досягненнями в галузі та організацією підготовки фахівців для неї. За результатами поїздки готувався ґрунтовний звіт, а отримані знання і вміння сам стипендіат мав практично реалізувати в організації нової фахової школи. У цей період крім приватних, з'являються і державні школи, яких спочатку була незначна кількість.

Відомий в Галичині політик, публіцист Т. Мерунович, відповідальний редактор львівської газети «Ojczyzna» (Батьківщина), в 1882 році за кошти крайового фонду здійснив подорож з метою вивчення промислу виробництва забавок для дітей [4]. Провідною думкою його висновків було те, що в Східній Галичині є осередки, які виробляють іграшки не гірші, ніж в інших країнах. Якщо цей промисел підняти на вищий рівень, то відпаде потреба імпорту іграшок, буде підтриманий місцевий товаровиробник. У 1895 році на засіданнях першої сесії VII каденції Галицького крайового сейму при підтримці послів Т. Меруновича та І. Шептицького було порушене питання про дозвіл відкрити в Яворові фахову школу для виготовлення забавок.

ЗАСНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Історія освітньої діяльності цього закладу розпочалась у листопаді 1896 року, коли Галицький крайовий відділ освіти на підставі ухвали Сейму тимчасово створив у м. Яворові навчальну майстерню «для виготовлення забавок». Через рік вже на постійній основі почав працювати заклад «Крайова майстерня для виготовлення забавок». «Завданням цієї школи є піднесення місцевого забавкарського промислу у двох напрямках: перший – впровадження більш шляхетних форм і поліпшення традиційної продукції, другий – забезпечити виробникам кращі заробітки», писав відповідальний редактор економічного видання «Przewodnik przemysłowy» («Промисловий путівник») Я. Старкель [5, с. 279].

Починаючи з 1899/1900 н.р., Яворівська забавкарська школа почала переорієнтовуватися із забавкарства на художню обробку дерева, зокрема на різьблення [3]. Основний напрям діяльності – підготовку столярів-червонодеревців-різьбярів – школа зберегла протягом 120 років (з невеликими перервами в

часи воєнних дій), відчуючи на собі вплив соціально-політичних подій у складі різних держав. В її історії можна виділити: австро-угорський, польський, окупаційний німецький, радянський і український періоди. Про це свідчить аналіз архівних документів і документообігу закладу. У ході дослідження було виявлено, що за період від 1896 до 2016 року школа не працювала лише 7 навчальних років, для 112 навчальних років визначено щорічний набір учнів. Вона завжди була державної форми власності. Увесь час школа користувалася популярністю серед молоді, а випускники знаходили роботу в різних регіонах, спочатку в межах Галичини, пізніше України – Волинь, Київщина, Полтавщина, Сумщина, Чернігівщина, а також й СРСР – Росія, Молдова, Далекий Схід.

Внутрішніми чинниками, які забезпечили довголітнє функціонування навчального закладу, є його потенціал, який інтегрується з окремих складових: управлінського менеджменту, всього колективу і окремих педагогів, учнів і випускників, творчих і соціальних партнерів.

КЕРІВНИКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сьогодні встановлено, що протягом 120 років навчальним закладом керувало дванадцять директорів, з яких п'ять мали художню освіту і з різною інтенсивністю займалися практичною мистецькою діяльністю: В. Немчиновський (різьбяр, столяр з виготовлення художніх меблів, технолог деревообробки), А. Придаткевич (різьбяр), В. Пшедвоєвський (художник, різьбяр, медальєрист), Б. Стебельський (художник), В. Турчин (різьбяр, технолог деревообробки). Останніх десять років училищем керує В. Гевало (різьбяр, архітектор), який успішно поєднує управлінську, освітню, творчу і громадську діяльність.

А. Придаткевич брав участь у Галицькій промисловій виставці, яка проходила у Львові в 1894 році, і за свій твір отримав бронзову медаль. В. Пшедвоєвський – автор фігурних і декоративно-орнаментальних різьб для Товарної палати у Львові, медалей і пам'ятних табличок (зокрема, серія портретних пам'ятних таблиць членів родини А. Шептицького, видатних діячів), учасник крайових і міжнародних виставок,

один із засновників польського медальєрства.

Б. Стебельський – відомий у світі митець, науковець, культуролог, який дотримувався думки, що культура є найдосконалішим витвором народу, в ній він кристалізує національний світогляд як інтегральне утворення морально-етичних та естетичних цінностей, які виявляються через різні прояви культури – звичаї, мистецтво, філософію, релігію й науку. [1, с. 281]. Вже від початку роботи на посаді директора він приділив значну увагу створенню шкільного музею, який міг би виконувати різні функції: пізнавальну, освітню, творчу, соціальну. Відвідуючи або працюючи в музеї, учні мали б можливість поглиблювати професійний досвід і формувати творчий підхід до праці. З цією метою він збирав для музею всі види народної продукції дитячих іграшок, пропонував учням вивчати їхню конструкцію, колір та орнамент. Педагогічний колектив створив інноваційну гру «Січ запорізька», набір іграшок з якої був вирізаний або виточений з дерева, розфарбований в традиційних яворівських кольорах. Готова продукція збувалась у різних містах Західної України за допомогою кооперативу деревних промислів. Завдяки старанням Б. Стебельського школа мала орієнтацію на підготовку молоді Яворівщини до творчих професій, пов'язаних із культурою і мистецтвом [2, с. 484].

М. Шпільман пропрацював найдовше на посаді директора (1969-1998 рр.). Маючи великий досвід керівної роботи, розуміння освітньої специфіки в сільській місцевості та особливостей функціонування системи профтехосвіти, він доклав багато зусиль до створення матеріально-технічної бази закладу, покращення умов для творчої діяльності педагогів та учнів і профорієнтаційної роботи. Порівняно з іншими училищами СПТУ № 14 багато років поспіль брало участь у виставках високого рівня, де отримувало нагороди, серед яких найвагоміші: 1978 р. – Диплом III ступеня від Головного комітету ВДНГ УРСР за розвиток технічної творчості серед учнів; 1978 р. – Почесна грамота училищу від Держкомітету Ради Міністрів СРСР за активну участь у виставці «Професійно-технічне навчання в СРСР», що проходила в м. Прага (Чехословаччина); 1979 р. – Диплом за високі результати в

роботі по підготовці кваліфікованих робітників і присвоєне звання «Найкраще лісне профтехучилище» від Держкомітету Ради Міністрів СРСР тощо.

В. Турчин розпочав шлях у професію учнем Яворівського ПТУ №14, в якому пропрацював на різних посадах аж до виходу на пенсію, з них – 10 років обіймав посаду директора закладу. Велику увагу приділяв підвищенню методичної компетентності педагогічного колективу і художньому рівню виробів, виготовлених учнями. Серед творчих здобутків його художньої діяльності є сім медалей виставки ВДНГ СРСР.

Директор В. Гевало також є випускником училища. Йому поталанило навчатися в групі, майстром якої був І. Бабійчук. Ще навчаючись у закладі, за свою учнівську різьблену роботу він отримав нагороду – медаль «Юний учасник ВДНГ». Із 1993 року він є членом Національної спілки майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), з 2016 року виконує обов'язки голови Яворівського осередку НСМНМУ. Із метою модернізації освітньої діяльності закладу у контексті художніх традицій і вимог ринку ініціював підготовку навчальної бази для ліцензування нових професій: «Живописець, художник розмальовування по дереву», «Коваль ручного кування, виробник художніх виробів з металу». Із 2010 року на базі училища започатковано обласний конкурс фахової майстерності з професії «Різьбяр по дереву і бересту», який носить ім'я засновника Яворівської різьби Й. П. Станька. Сьогодні у цьому конкурсі беруть участь учні – майбутні різьбярі з багатьох областей України.

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕКТИВ І ВІДОМІ ВИПУСКНИКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Так склалося упродовж 120 років, що в педагогічному колективі завжди працювали творчі особистості, які відзначалися високою професійною і методичною компетентністю, художньо-естетичною культурою, педагогічним хистом.

У цьому училищі працював талановитий майстер – Й. Станько, який ще в 1932 році ввів у виробниче навчання різьбярів новий вид різьби. Протягом наступних років він його

удосконалював, виділив і систематизував найхарактерніші елементи, створив технологію нової яворівської різьби. У 1955 році вона була затверджена Укрпромрадою, що дало підставу впровадити її в програму навчання Яворівської школи художніх ремесел. Із цього часу творчий і технологічний винахід майстра Й. Станька масово поширився у художньому виробництві. Завдяки випускникам і майстрам артїлі імені Т. Г. Шевченка в м. Яворові нова технологія різьблення почала поширюватись і на інші регіони, збагачуючи місцеві традиції. Оскільки в Яворові підготовка фахівців з художньої обробки дерева вже мала свої давні традиції, то вони відродилися в Яворівській школі художніх ремесел стараннями художників-майстрів.

Творче становлення С. Мельника як художника-різьбяр розпочалася одночасно з роботою в Яворівській профтехшколі, яка готувала майстрів художньої різьби по дереву. Провідну роль у формуванні С. Мельника як майстра-різьбяр відіграв Й. Станько, який розгледів сильні сторони молодого майстра – вміння добитися мелодійного, емоційного звучання композиції, по-новому розкривати прихований зміст. У результаті творчого пошуку впродовж життя майстер створив тисячі композицій, ескізів, які були втілені у різних художніх виробках. Така продуктивність була наслідком унікального поєднання особистісних рис митця: працелюбність, доброзичливість, веселість, багата художня уява, рефлексивність, метафоричність мислення. Художні вироби майстра експонувалися на обласних, республіканських, всесоюзних і зарубіжних виставках. Тільки за участь у ВДНГ СРСР у Москві він був нагороджений медалями: 3 золотими, 6 срібними, 8 бронзовими. За сумлінну і творчу працю у 1974 році був удостоєний Спілкою художників України звання «Майстер декоративного і прикладного мистецтва», в 1975 році був нагороджений нагрудним знаком «Отличник профтехобразования СССР», у 1978 році був удостоєний почесного звання «Заслуженого працівника професійно-технічної освіти Української РСР». Також він був багаторічним членом Спілки народних майстрів України.

У 2013 році в навчальному закладі урочисто відзначили 120-у річницю з дня народження автора «яворівської» різьби Й. Станька, а вже у наступному році – 90-у річницю з дня

народження послідовника майстра – С. Мельника, який розвинув яворівську різьбу у різних напрямках. У травні 2014 року навчальному закладу було присвоєне ім'я Й. П. Станька, училище змінило назву на ДНЗ «ХПТУ імені Й. П. Станька».

І. Бабійчук як професіонал, що отримав якісну художньо-педагогічну освіту, намагався сформувати в учнів потребу працювати з найкращими зразками професійної творчості та взагалі мистецтва в музеях і на виставках, націлював на самостійні творчі пошуки. Педагог уважав, що для творчості потрібні не лише «духовна їжа», але й відповідно створені умови, серед яких основними були: наявність індивідуального місця для творчості, душевний і фізичний спокій, позитивний емоційний настрій. За період творчості (1971–2015 рр.) І. Бабійчук став членом Співки художників УРСР і Національної спілки народних майстрів України, отримав Почесну грамоту Міністерства культури і мистецтв України і звання «Заслужений майстер народної творчості України». За успіхи в розвитку народного господарства його творчий доробок збагатили 1 золота, 4 срібні і 4 бронзові медалі.

Починаючи з 1946 року, в училищі почав формуватися фонд кращих творчих робіт педагогів та учнів. У 1961 році на громадських засадах цю роботу очолив К. Кавас – викладач художніх дисциплін, різьбяр, колишній учень С. Мельника, літописець закладу. Перший напис у книзі відгуків музею закладу 18 жовтня 1964 року залишили москвичі, які були вражені від огляду експозиції. Протягом наступних років музей продовжував формуватися і вже в 2010 році був переєстрований, як «Музей історії художніх ремесел Яворівщини». Він став окрасою навчального закладу і потужним інструментом профорієнтаційної роботи з молоддю.

У музеї експонуються найкращі роботи випускників, майстрів училища, які є носіями знань і навичок відтворення традиційного яворівського та інших видів різьблення. Серед чисельної когорти випускників, а від 1946 року їх налічується близько 13 тис. осіб, є ряд видатних особистостей як в ремісничих, так і в професійних, мистецьких і наукових колах. Ось лише невеликий перелік цих особистостей: І. Севера є одним із фундаторів львівської модерної школи скульптури;

Й. Станько – творчий і технологічний винахід майстра – авторська технологія різьблення відома як «яворівська різьба»; О. Олешко сприяв формуванню осередку художнього різьблення на полтавській фабриці художніх виробів ім. Лесі Українки; А. Колошин сформував мистецьку школу чернігівської народної різьби по дереву, яка сьогодні є провідною в Україні; І. Ариванюк відомий не лише як майстер з різьблення, але й як перший в Україні майстер спорту з більярду і виготовлювач авторських високоякісних кій; М. Коваленко – член Санкт-Петербурзького відділення Спільки художників Росії (секція графіки); Б. Тимків – завідувач кафедри декоративно-прикладного мистецтва та етнодизайну Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, доктор мистецтвознавства; М. Сидор – доцент кафедри культурології та мистецької освіти факультету початкової та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, кандидат мистецтвознавства; О. Ковальов – доцент Глухівського державного педагогічного університету; І. Гавришкевич – член Національної спілки художників України, Заслужений діяч мистецтв України, член Народного Руху і т.д.

Сьогодні до складу педагогічного колективу училища входять викладачі та майстри виробничого навчання, серед яких є: 8 членів і 1 кандидат в члени Національної спілки майстрів народного мистецтва України (Б. Бакалець, В. Гевало, А. Гула, Н. Дюг, О. Зварич, В. Мурин, Г. Мурин, В. Яремін; С. Огородник), член Національної спілки художників України (Р. Приставський), член Спільки дизайнерів України (А. Стахник). Вони не лише беруть активну участь у міжнародних і всеукраїнських виставках, але й знайомлять громадськість із творчими здобутками на персональних виставках. Серед майстрів виробничого навчання найбільше нагород за творчі роботи здобув А. Пенко – 1 золоту, 1 срібну і 8 бронзових медалей.

З метою популяризації екологічних дерев'яних іграшок у 2016 року в м. Яворові, був започаткований етнофестиваль «Яворівські забавки». Мета проведення заходу полягає в тому, щоб надати можливість народним умільцям з усієї Яворівщини

продемонструвати власні вироби та ознайомитися з творчими знахідками, високим художнім рівнем виробів, широким спектром найрізноманітніших дитячих іграшок, оздоблених яворівським орнаментом, що виготовляють фахівці ХПТУ ім. Й. П. Станька. У цій меті проглядається зв'язок з основною метою, що мала виконувати, започаткована в 1896 році Забавкарська школа в Яворові: підвищувати художній рівень яворівських виробів домашнього (індивідуального) промислу.

ПІСЛЯМОВА

Таким чином, ретроспективний аналіз 120 років від дня заснування навчального закладу показав невичерпний потенціал педагогічного колективу, джерелом якого є народна художня культура.

Незважаючи на різні обтяжуючі обставини, навчальний заклад завжди намагався триматися основного напрямку підготовки майбутніх фахівців – художньої обробки дерева, яка ґрунтувалася на яворівських народних традиціях. Протягом тривалого часу педагогами формувалася своєрідна яворівська художньо-мистецька школа. Її характерні особливості переносилися випускниками в інші регіони, що дозволяє розглядати яворівську різьбу як мистецьке явище. Всі види народного мистецтва Яворівщини органічно пов'язані між собою, становлять єдине художнє ціле мистецьке явище, дослідження якого дає змогу скласти уявлення про особливості розвитку народного мистецтва краю, про його характерні художні ознаки і місце у мистецькій скарбниці.

Сучасне ХПТУ ім. Й.П.Станька ставить перед собою мету створення цілісного художньо-освітнього простору, де панує мистецька атмосфера, професійне розуміння, конструктивний принцип художньої, технічної та навчальної діяльності, які базуються на історичних традиціях мистецької яворівської школи.

P.S. У цьому виданні подано лише незначну частину важливої інформації, яка стосується як функціонування навчального закладу, так і формування і становлення Яворівської художньо-мистецької школи як явища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Качкан, К. Українське народознавство в іменах. Ч.2. : навч.посіб. у 2х частинах /К.А.Качкан ; за ред.. А.З.Москаленка. — К.:Либідь, 1995. — 288 с.

2. Стебельський, В. Школа деревного промислу в Яворові і дещо з історії деревних промислів Яворівщини / Б. Стебельський // Яворівщина і Краковеччина. Регіональний історико-мемуарний збірник. — Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : [б. в.], 1984. — С. 470–484.

3. ЦДІА України у Львові, ф. 179, оп. 4, спр. 633. Історична довідка про державну школу деревообробного промислу в м.Яворові. 1938 р. 11 арк.

4. Sprawozdanie p. Teofila Merunowicza z podróży odbytej kosztem funduszu krajowego w celu studjow nad przemyslem wyrobu zabawek dla dzieci.— Lwów, 1882.— 27 s.

5. Starkel, J. Stan szkół zawodowych w Galicyi za rok 1897/98 (dokończenie)/ J. Starkel // Przewodnik przemysłowy. — 1898. — N 24. — S. 278 – 283.

6. Świeboda, Józef. Problemy narodowościowe w szkolnictwie galicyjskim (1772-1918) // Analecta : studia i materiały z dziejow nauki. — 1995. — Tom 4. — Numer 2(8). — S. 97-144.

ХРОНОЛОГІЯ ЗМІН НАЗВИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Листопад 1896 р. – засновано Яворівську навчальну майстерню для виготовлення забавок (неофіційна назва «Забавкарська школа»).

1897 р. – Крайова майстерня для виготовлення забавок (неофіційна назва «Забавкарська школа»).

1905 р. – Державна школа деревного промислу.

1936 р. – 1939 – Державна столярна школа.

1939 р. – з вересня школа перестала існувати.

3 вересня 1939 р. по серпень 1942 р. школа не працювала.

1942-44 р. – Державна школа деревного промислу.

3 липня 1944 р. по квітень 1946 р. школа не працювала.

10.04. 1946 р. – створена Яворівська профтехшкола художніх ремесел.

18.11. 1952 р. – Яворівська школа художніх ремесел.

02.02. 1960 р. – Професійно-технічне училище (м.Яворів).

15.12. 1960 р. – Художньо-ремісничє училище № 14 (м.Яворів).

Переведення начального закладу в смт Івано-Франкове.

1963 рік – Професійно-технічне училище № 14 (смт Івано-Франкове).

11.05.1972 р. – Міське професійно-технічне училище № 14.

1974 р. – Середнє міське професійно-технічне училище №14.

13.08. 1984 р. – Середнє професійно-технічне училище № 14.

12.12.1991 рік – Художнє професійно-технічне училище № 14 смт Івано-Франкове (надано статус художнього закладу).

07.05.2014 рік – ДНЗ «Художнє професійно-технічне училище ім. Й.П.Станька» (присвоєно імя засновника яворівської різьби Й.П.Станька).

Науково–популярне видання

Сліпчишин Л. В., доцент Львівського навчально-наукового центру професійної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ЯВОРІВСЬКОЇ ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ

(До 120–річчя ХПТУ імені Й. П. СТАНЬКА)

Науковий редактор: к.пед.н. Т. Якимович

Літературний редактор: І. Бабій

Комп'ютерна верстка: Л. Сліпчишин.